การท่องเที่ยวโดยชุมชน

เชิงเกษตรกรรม

“การเดินทางที่มีการเรียนรู้และพักผ่อนใน
แหล่งที่มีกิจกรรมอันเกี่ยวข้องกับ
วิถีการเกษตร”

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

อาจารย์อนาวิน สุวรรณะ

อาจารย์จิรัฐติกาล มานะจรรยาพงศ์

การท่องเที่ยวโดยชุมชน
เชิงเกษตรกรรม

การท่องเที่ยวเป็นรากฐานสำคัญและยังประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม ในภาพรวมการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศในการทำธุรกิจในประเทศไทย และส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยลงทุนในธุรกิจภาคบริการมากขึ้น โดยการท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างงานสร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก

ช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เกษตรกรไทยทั่วทุกภาคประสบปัญหาความแปรปรวนของธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง โรคระบาด เป็นต้น และปัญหาราคาสินค้าเกษตรและคุณภาพผลผลิตตกต่ำ แต่ปัจจัยการผลิตภาคเกษตรกับมีแนวทางที่ตรงกันข้าม ครอบครัวเกษตรกรส่วนใหญ่ มีความรู้ต่ำ มีภาวะหนี้สินมาก รายได้น้อย แต่มีค่าใช้จ่ายสูงทุก รัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนภาคการเกษตร โดยผ่านกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงพาณิชย์โดยได้รับการส่งเสริมให้เป็นเกษตรอุตสาหกรรม การ นำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูป และพัฒนาการทางการตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้ง เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวไร่องุ่น ชมการผลิตไวน์ การนำชมสวนทุเรียน มังคุด มะม่วง เป็นต้น

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นเครื่องมือสำคัญหนึ่งในการแก้ปัญหาให้แก่เกษตรกร เพราะนอกจากจะสร้างรายแล้ว ยังช่วยให้เกษตรกรสามารถรักษาพื้นที่ทางการเกษตรซึ่งเป็นพื้นที่ทำกินของตนเอาไว้ได้ อีกทั้งยังช่วยให้พวกเขาสามารถคงวิถีการดำเนินชีวิตแบบชนบทต่อไป (Barbieri.2010: 6) ทั้งนี้เพราะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการบูรณาการการท่องเที่ยวกับการเกษตรเข้าด้วยกันนับเป็นการเชื่อมโยงภาคการเกษตรและวิถีชีวิตชุมชนเข้ากับการท่องเที่ยว เป็นการขยายฐานภาคบริการในโครงสร้างการผลิตของประเทศ เพื่อเพิ่มมูลค่าและความสามารถทางการแข่งขัน เพราะการท่องเที่นวเชิงเกษตรเป็นอีกหนึ่งทางเลือกทางการท่องเที่ยว อีกทั้งก่อให้เกิดการอนุรักษณ์และส่งเสริมการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้เกษตรกรมีทางเลือก มีรายได้เพิ่มขึ้น เกิดความรัก ความภาคภูมิใจวัฒนธรรม วิถีชีวิต และอาชีพของตนเอง อันจะส่งผลต่อการสืบทอดและอนุรักษ์อาชีพเกษตรกรรมในระยะยาว (ปารณีย์ ศรีสวัสดิ์, 2553:17)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้น ทางด้านการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบท จะเป็นการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม รวมถึงการร่วมมือกันในชุมชนเพื่อสร้างหมู่บ้านโฮมสเตย์ สะท้อนชีวิต คนในชุมชนท้องถิ่นให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้หรือในช่วงที่ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ หรือไม่สามารถทำการเกษตรได้ตามฤดูกาล เกษตรกรสามารถประยุกต์แนวทางการทำการเกษตรเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐาน ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนการขยายตัวของเศรษฐกิจ กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

สารบัญ

	หน้า
หลักสูตรการอบรม	4
เนื้อหาการฝึกอบรม	
1. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	7
ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	7
ประเภทการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	8
องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	9
รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	11
หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	13
การจัดการบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	13
ประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	15
สิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	16
ประโยชน์ที่เกษตรกรคาดว่าจะได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	16
กระบวนการเข้าสู่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรายใหม่	17
2. แนวคิดเกี่ยวกับห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	20
3. แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพและการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว	21
4. แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	24
หลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	24
การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	25
องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	25
5. การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว	26
6. สรุป	29
แบบทดสอบ	33
บรรณานุกรม	35
ประวัติวิทยากร	37

หลักสูตรการฝึกอบรม
“การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรกรรม”
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

1. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้รับการฝึก

1.1 ส่งเสริมให้ชุมชนสามารถใช้เกษตรกรรมมาส่งเสริมการท่องเที่ยวได้

1.2 เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม และการเชื่อมโยงความรู้ทาง อัตลักษณ์ในท้องถิ่นที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ให้แก่ชุมชน

1.3 เพื่อพัฒนาผู้อบรมสามารถรู้และเข้าใจ ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน ในฐานะผู้ให้บริการได้ รวมถึงการให้บริหารการท่องเที่ยว

1.4 เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ กระบวนการและขั้นตอน การดำเนินงานจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

1.5 เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจในบริบทของชุมชนที่สามารถนำไปจัดเป็นกิจกรรมการ ท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างเหมาะสม

1.6 เพื่อให้ผู้กลุ่มเป้าหมายสามารถนำความรู้ที่ได้รับ ไปบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ระยะเวลาฝึกอบรม

ผู้รับการฝึกอบรมจะต้องเข้าฝึกอบรมภาคทฤษฎี จำนวน 6 ชั่วโมง และฝึกภาคปฏิบัติ จำนวน 6 ชั่วโมง รวมเป็น 12 ชั่วโมง โดยจะต้องเข้ารับการฝึกอบรมอย่างน้อยร้อยละ 80 ของระยะเวลาการฝึกอบรมทั้งหมด

3. คุณสมบัติผู้เข้าฝึกอบรม

3.1 เป็นสมาชิกในชุมชน เป็นแกนนำชุมชน หรือเป็นคณะกรรมการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของ ชุมชน หรือสมาชิกของชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว

3.2 เป็นผู้สมัครใจเข้ารับการฝึกอบรมให้มีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานจัดการท่องเที่ยวของ ชุมชน

3.3 ผู้ที่สนใจทั่วไป

4. ใบประกาศนียบัตร

ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จะได้รับวุฒบัตรรับรองผลการฝึกอบรมเมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรม จำนวน 12 ชั่วโมง จาก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

ชื่อเต็ม : ใบประกาศนียบัตรฝึกอบรมระยะสั้น“การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรกรรม” ผู้รับการฝึกอบรมที่ผ่านการประเมินผล และมีระยะเวลาการฝึกอบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาการฝึกทั้งหมดจะได้รับใบประกาศนียบัตร “การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรกรรม”

5. หัวข้อการอบรม

หัวข้อการอบรม	ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1. หลักการพื้นฐานและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2	
2. กระบวนการเข้าสู่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรายใหม่	3	
3. ศักยภาพและการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว	1	2
4.การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว	2	2
การวัดและประเมินผล		
รวม	**8**	4
	12	

6. เนื้อหาวิชา

6.1 หลักการพื้นฐานและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (2:0)

วัตถุประสงค์

- เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม และการเชื่อมโยงความรู้ทางอัตลักษณ์ในท้องถิ่นที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ให้แก่ชุมชน

- เพื่อพัฒนาผู้อบรมสามารถรู้และเข้าใจ ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนในฐานะผู้ให้บริการได้ รวมถึงการให้บริหารการท่องเที่ยว

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาความหมาย ความสำคัญ หลักการพื้นฐาน และประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

6.2 กระบวนการเข้าสู่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรายใหม่ (3:0)

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ กระบวนการ และขั้นตอนการดำเนินงานจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน
- เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจในบริบทของชุมชนที่สามารถนำไปจัดเป็นกิจกรรมการ ท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างเหมาะสม

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาการประเมินตนเอง การประเมินการตลาด ประเมินความเป็นไปได้ ประเมินการเงิน และเข้าสู่กระบวนการผู้ประกอบการอย่างแท้จริง

7. วัดและประเมินผล

1. แบบทดสอบก่อนและหลังฝึกอบรม
2. ประเมินความรู้ ความสามารถและศักยภาพในการปฏิบัติงานของผู้รับการฝึกอบรม

8. ผู้จัดทำหลักสูตร

1. อาจารย์อนาวิน สุวรรณะ หน่วยงานมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
2. อาจารย์จิรัฐิติกาล มานะจรรยาพงศ์ หน่วยงานมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

ลงชื่อ.....ผู้ขออนุมัติหลักสูตร

( )

ลงชื่อ.....ผู้อนุมัติหลักสูตร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกรียงไกร ธารพรศรี)

ผู้อำนวยการสถาบันถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน

เนื้อหาการฝึกอบรม

1.แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้ให้คำนิยามของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) ดังนี้การจัดนำเที่ยวชมสถานที่ทำการเกษตรกรรม แหล่งทำสวนผลไม้ แหล่งปลูกไม้ ดอกไม้ประดับ แหล่งทำฟาร์ม เพื่อรับฟังการบรรยายถึงปัญหาและความสำเร็จในอาชีพเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง คณะเทคโนโลยีการเกษตร (ม.ป.ป.) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมายถึงการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบท โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีและเป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดการเรียนรู้มาทำให้เกิดประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน และตัวเกษตรกรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะเป็นการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม

นิออน ศรีสมยง (2552) ได้อธิบายความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ การท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการเกษตรเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวหลัก สามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร ในชุมชน ให้ผู้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเต็มตัว ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนับว่าเป็นหนึ่งในรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน นิออน ศรีสมยง (2545) ยังได้กล่าวถึง ความสำคัญและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ดังนี้

1) ความสำคัญต่อเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่า เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนพื้นที่การเกษตร จะเกิดการใช้จ่ายด้านที่พัก ร้านอาหารกิจกรรมต่าง ๆก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้น ถือเป็นการกระจาย เม็ดเงินสู่ท้องถิ่น

2) ความสำคัญต่อสังคม เมื่อเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวนอกจากการ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ย่อมส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้เกษตรกรเกิดความภาคภูมิใจใน อาชีพ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของตนและยังก่อให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างคนต่างถิ่นและคนใน ท้องถิ่น เนื่องจากการได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

ประเภทการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการคิดค้นเอาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศมาจัดกิจกรรมหรือจัดเป็นรูปแบบทางการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจ และอยากเดินทางไปเที่ยว การขยายเส้นทางการท่องเที่ยว และเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และการให้ความรู้ในคุณค่าของภูมิปัญญาของเกษตรกรไทย ซึ่งการท่องเที่ยวและประเทศไทย(ททท.) ได้จำแนกประเภททรัพยากรทางการเกษตรออกเป็น 7 กิจกรรมดังนี้

(1) การทำนา การทำนาปี/ปรัง การทำนาหว่านน้ำตม การทำนาขั้นบันได พิพิธภัณฑ์ข้าว

(2) การทำสวนไม้ ตัดดอก การทำสวนดอกไม้เพื่อตัดดอกขายทุกชนิด เช่น สวนกุหลาบ ฟาร์มกล้วยไม้สวนดอกไม้ ประดับนานาชนิด รวมถึงไร่ทานตะวัน

(3) การทำสวนผลไม้ การทำสวนผลไม้ทุกประเภท รวมทั้งการทำวนเกษตร การทำเกษตรแผนใหม่และการทำสวนผสม

(4) การทำสวนผัก สวนครัว การปลูกพืชสวนครัวทุกประเภท รวมถึงการทำไร่ผัก ไร่ถั่ว ไร่ข้าวโพด เป็นต้น

(5) การทำสวนสมุนไพร การปลูกพืชสมุนไพรนานาชนิด เพื่อใช้เป็นอาหารเสริม พืชผักสวนครัวข้างบ้าน เพื่อใช้เป็นเครื่องดื่ม เพื่อใช้เป็นเครื่องสำอาง และเพื่อใช้ในการแพทย์แผนไทย

(6) การทำฟาร์มปศุสัตว์การเลี้ยงและการขยายพันธุ์สัตว์เศรษฐกิจนานาชนิด อาทิการเลี้ยงไหม การทำฟาร์มผึ้ง การทำฟาร์มปลา การเลี้ยงหอยแมลงภู่ เป็นต้น

(7) งานเทศกาลผลิตภัณฑ์ต่างๆ การจัดงานเพื่อส่งเสริมการขายผลผลิตทางการเกษตรอาทิเช่น มหกรรมไม้ ดอกไม้ประดับ งานเทศกาลลำไย เทศกาลกินปลา เป็นต้น

องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนที่สำคัญ 3 ส่วนคือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวการเกษตร ตลาดการท่องเที่ยว และบริการการท่องเที่ยวกล่าวคือ (นิออน ศรีสมยง, 2552)

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวการเกษตร

ทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตผลิตผลทางการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น แสงแดด ดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์เป็นต้น หรือการจัดการโดยมนุษย์เช่น เครื่องมือทางการเกษตรต่างๆ เทคโนโลยีการเกษตรเป็นต้น

2. ตลาดการท่องเที่ยว

เนื่องจากตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะ (niche market) จึงทำให้การจัดการด้านการตลาดมีลักษณะที่เจาะจงเฉพาะกลุ่มโดยต้องเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจกิจกรรมทางการเกษตร ต้องการที่จะเรียนรู้ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. บริการการท่องเที่ยว

บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเช่น ที่พัก ร้านอาหาร การบริการนำเที่ยว จะต้องเกี่ยวกับการเกษตรชนบท ตัวอย่างบริการที่ชัดเจน คือ ที่พักตามบ้าน (Homestay) และที่พักตามสวนเกษตรต่างๆ (Farm stay)

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2543) ได้จำแนกองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ 4 ปัจจัย ดังนี้

1) ด้านทรัพยากร ได้แก่ พื้นที่ประกอบอาชีพของเกษตรกร เช่น ไร่ สวน และโครงการหลวง วิถีชีวิตชุมชนเกษตรกร เช่น ชุมชนประมง ชุมชนสวนยางและวัฒนธรรมการเกษตร เช่น พิธี ขวัญข้าว

2) ด้านการบริหาร ได้แก่ ข้อบังคับที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม รวมถึง หน่วยงานบริหารจัดการ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร องค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว

3) ด้านการบริการ คือ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ร้านขายอาหาร การบริการที่พักส่วนใหญ่จะเป็นการพักค้างในบ้านของประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงระบบสื่อความหมายที่ให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพการเกษตร จุดเริ่มต้นของการบริการที่พักแบบพักในบ้านของประชาชนท้องถิ่น คือ ผู้ที่ต้องการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ที่สวยงาม สงบเงียบ และไปขอพักค้างกับประชาชนในท้องถิ่นนั้น แนวคิดขณะนั้นเป็นลักษณะ“ผู้มาพักเป็นแขกของบ้านมิใช่ นักท่องเที่ยว” และมีการเปลี่ยนแปลงมาเป็น “Bed and Breakfast” หรือการบริการที่พักและอาหารเช้าเท่านั้น จนปัจจุบันเป็นการบริการที่พักและอาหารควบคู่กับการให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้วิถี ชีวิตชุมชน

4) ด้านการตลาด ได้แก่ นักท่องเที่ยว กิจกรรม และการประชาสัมพันธ์ด้วยการจัดทำเอกสารหรือคู่มือแนะนำการท่องเที่ยว ซึ่งอาจขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ หรือประชาชน ในท้องถิ่นจัดทำเอง นอกจากนี้เกษตรกรของชุมชนหนึ่งอาจเป็นนักท่องเที่ยวของอีกชุมชนหนึ่งจากกิจกรรมการดูงานและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

กรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเกษตร (2554) นิยามการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยใช้หลักการต่างๆ ในการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรดังนี้

1) การให้นิยาม โดยการใช้หลักองค์ประกอบการท่องเที่ยว มีองค์ประกอบปัจจัย ภายในที่สำคัญ 3 ประการ คือ แหล่ง หมายถึง กิจกรรมการเกษตรที่สามารถดึงดูดและเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว บริการ หมายถึง มีจัดไว้ให้รองรับเพื่อตอบสนองตามมาตรฐานความต้องการของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ต้องการได้รับความรู้และเพลิดเพลิน มีความสามารถและ ยินดีจะจ่ายเพื่อเข้าถึงแหล่งและใช้บริการ

2) การให้นิยามโดยใช้หลักการเชิงระบบพิจารณาว่าการท่องเที่ยวมีปัจจัยที่ใช้ (Input) กระบวนการ (process) และผลได้ (output) รวมทั้งผลข้างเคียงหรือผลกระทบ

2.1) ปัจจัยที่ใช้หมายถึงทรัพยากรแหลงท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมเกษตรเป็นหลัก

2.2) กระบวนการหมายถึงการบริหารและการจัดการไว้เพื่อรองรับการท่องเที่ยว

2.3) ผลได้หมายถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและรายได้ของเกษตรกร

2.4) ผลกระทบหมายถึงผลที่เกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบ

3) นิยามการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยหลักการจัดการทรัพยากรยั่งยืน เป็นหลักที่พิจารณาโดยคำนึงถึงหลักการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวประกอบกับการคำนวณถึงปัญหาผลกระทบ สิ่งแวดล้อมการมีส่วนร่วมของชุมชนและมีการจัดระบบบริหาร และจัดการที่ดี

สรุปองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ 1) ทรัพยากรท่องเที่ยวทางการเกษตรได้แก่ ดิน น้ำ พื้นที่ พันธุ์สัตว์ องค์กรท้องถิ่น ความรู้ทางการเกษตร เครื่องมือ เครื่องใช้ 2) ตลาดนักท่องเที่ยว ได้แก่ ประชาชนและเกษตรกรที่สนใจหาความรู้ด้านเกษตรเพื่อพัฒนาอาชีพและกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจในการท่องเที่ยวธรรมชาติและกิจกรรมการเกษตรเรียนรู้ วิถีชีวิตของเกษตร และ 3) การบริการการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อมูล การบริการนำเที่ยวและที่พัก

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การแบ่งรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะเน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใด ขึ้นอยู่กับประเภทของนักท่องเที่ยว และลักษณะกิจกรรมการเกษตรของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ (เทพกร ณ สงขลา, 2554) ดังนี้

1. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบการสาธิตแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นกิจกรรมการสาธิต ได้แก่ ฟาร์มเพาะเห็ด ฟาร์มเลี้ยงผึ้ง และแปรรูปอาหาร แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้จะเตรียมขั้นตอนต่าง ๆ ของการผลิตทั้งวัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์ เพื่อสาธิตต่อนักท่องเที่ยวที่เยี่ยมชมกิจกรรมท่องเที่ยวประเภทนี้ ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาที่มาศึกษาดูงานหรือนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และต้องการประสบการณ์ไปพัฒนาอาชีพเกษตรของตนเอง

2. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบการให้ความรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้งหมด มีกิจกรรมการให้ความรู้ แต่มิใช่กิจกรรมหลักของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด มีแหล่งท่องเที่ยวบางประเภทเท่านั้นที่เน้นกิจกรรมการใช้ความรู้ทางการเกษตร ได้แก่ ฟาร์มเกษตรอินทรีย์ มีการเตรียมสถานที่ การบรรยายและวิทยากร ให้ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ กิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทแบบนี้เน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการหาความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร

3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบจำหน่ายสินค้าชุมชน แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์การเกษตร แต่โดยภาพรวมแล้วการจำหน่ายสินค้าให้นักท่องเที่ยว มิใช่กิจกรรมหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วงกลาง มีเพียงแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่รวบรวมสินค้าชุมชนเพื่อการจำหน่าย โดยมีการสาธิตการแปรรูปขนมชนิดต่างๆ ร่วมด้วย

4. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบแนะนำธุรกิจเกษตร กิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ เป็นจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวฟาร์มเลี้ยงผึ้ง และฟาร์มเพาะเห็ดเกษตรกรจากพื้นที่ต่างๆ เดินทางมาท่องเที่ยวในรูปแบบการศึกษาดูงาน แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้นอกจากจะให้ข้อมูลด้านการผลิตและการลงทุน แล้วยังผลิตวัสดุอุปกรณ์การเลี้ยงผึ้งและการเพาะเห็ดเพื่อจำหน่ายให้ผู้สนใจลงทุนธุรกิจดังกล่าว

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2544) ได้จำแนกแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรออกเป็น 3 ประเภทคือ

1.แหล่งท่องเที่ยวเกษตร ประเภทชุมชน หรือหมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตร เป็นการดำเนินการร่วมกันของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้าน ทั้งประเภทที่พักค้างคืนในหมู่บ้านและเช้าไป เย็นกลับ โดยในแต่ละหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะต้องมีกิจกรรมโดดเด่น เช่น หมู่บ้านทำนา ทำสวนผลไม้ เป็นต้น

2.แหล่งท่องเที่ยวเกษตร ประเภทรายบุคคลหรือรายกิจกรรม คือ พื้นที่เกษตรของเกษตรกรรายใดรายหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการเพาะปลูกหรือเลี้ยงสัตว์ เช่น สวนเงาะ สวนทุเรียน สวนเกษตรผสมผสาน การทำฟาร์มโคเนื้อโคนม เป็นต้น

3.แหล่งท่องเที่ยวเกษตร ประเภทเทศกาลหรือปรากฏการณ์คือ การจัดงานเทศกาลหรือการจัดมหกรรมทางด้านการเกษตร ทีน่าสนใจ เช่น งานวันทุเรียนโลก งานวันมะขามหวาน งานเทศกาลกินหมูย่างเมืองตรัง เป็นต้น และเป็นปรากฏการณ์ทางการเกษตรที่น่าสนใจในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่น งานทุ่งดอกทานตะวันบานที่ลพบุรี เป็นต้น

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2543) ได้จัดประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม ออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. แหล่งผลิตหรือพื้นที่เฉพาะ ทางการเกษตร แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1.1 ฟาร์มท่องเที่ยวเกษตร (Agro-tourism farm) เป็นแหล่งเกษตรกรรมที่มีความน่าสนใจดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่เกิดจากหน่วยเกษตรที่ตั้งอยู่โดดเดี่ยว โดยเกษตรกรได้นำกิจกรรมของการเกษตรมาเสนอขายในเชิงการท่องเที่ยว ในบางแห่งอาจมีการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์

1.2 หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism village) เป็นลักษณะที่มีการจัดการ ท่องเที่ยวเกษตรทั้งหมู่บ้านหรือพื้นที่เดียวกัน และเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่มีความน่าสนใจ ดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว เช่น ตำบลกระพง จ.ระยอง เป็นต้น

1.3 อุทยานท่องเที่ยวเกษตร (Agro-tourism park) เป็นแหล่งเกษตรที่มีความต่อเนื่อง ของพื้นที่เกษตร มีความดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว อันเกิดจากพื้นที่ขนาดใหญ่ต่อเนื่องกันหลาย หมู่บ้านและมีลักษณะการท่องเที่ยวแบบเดียวกัน โดยการวางแผนจัดเป็นพื้นที่อุทยานท่องเที่ยวและใช้บริการบางอย่างร่วมกันได้

หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แบ่งหลักพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ออกเป็น 3 ประการ ดังนี้ (Katherine L. Adam, 2004), (Pandurang Taware, 2000)

1. มีบางสิ่งให้นักท่องเที่ยวชม เช่น สัตว์เลี้ยง นก แปลงเพาะปลูกพืชผักสวนครัว อุปกรณ์การเกษตรสมัยก่อน โรงนา แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งเล็กน้อยที่นำเสนอให้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ก็มีวัฒนธรรมประเพณี การแต่งกาย การละเล่นพื้นเมืองซึ่งสามารถนำมาแสดงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มความสนใจแก่นักท่องเที่ยวในการมาเยี่ยมชมได้

2. มีบางอย่างให้นักท่องเที่ยวทำ ในการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น การเก็บผลไม้ตามฤดูกาล การตอนกิ่งพันธุ์ไม้ ขี่ม้า ขี่วัวควาย การประกอบอาหาร และการเล่นเกม และกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความสนุกสนานของนักท่องเที่ยว

3. มีบางสิ่งให้นักท่องเที่ยวซื้อ สินค้าที่นำมาจำหน่ายนั้น ผู้ประกอบการสามารถนำผลผลิตทางกาเกษตรมาแปรรูปเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวโดยตรง เช่น น้ำดื่มสมุนไพรต่าง ๆ หรือน้ำดื่มเย็น ๆ และรวมถึงการจำหน่ายอาหารและขนม ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน สินค้าหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล (OTOP) สินค้าที่ระลึก เพื่อให้นักท่องเที่ยวจดจำประสบการณ์การท่องเที่ยวครั้งนี้ตลอดไป

การจัดการบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การจัดการการบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการจัดการที่มีเป้าหมายให้บริการที่ดีแก่นักท่องเที่ยวประกอบด้วย

1. การจัดการนำเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ที่มุ่งให้ความรู้การศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยวโดยประชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจ ประทับใจและประสบการณ์ใหม่ๆ ผู้ประกอบการจัดนำเที่ยวจะต้องคำนึงถึงหลักการดังนี้

1.1 คุณสมบัติของมคัคุเทศก์คือ มีความรอบรู้ในสถานที่ท่องเที่ยวนั้นเป็นอย่างดี รักและรู้คุณค่าศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นฐาน มีบุคลิกภาพและความประพฤติที่ดี

1.2 การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและมีการประสานประโยชน์ร่วมกันกับประชาชนในท้องถิ่น ในด้านการบริการด้านอื่นๆ ต้องมีการพัฒนาให้ได้มาตรฐานสากล มีความปลอดภัยและมิตรไมตรี

1.3 การจัดการรายการนำเที่ยว เป็นการให้ข้อมูลโดยควรแจ้งรายการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวเตรียมตัวเดินทางได้ถูกต้องมุ่งเน้นการให้ความรู้ การสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ จากการเดินทางและให้ข้อคิดแก่นักท่องเที่ยวในการเดินทาง

1.4 การมีส่วนร่วมโดยประชนในท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผนดำเนินการการรับผลประโยชน์เสมอภาคกัน การจัดการนี้ควรอยู่ในรูปแบบคณะกรรมการสหกรณ์ บริษัท ชุมชน

2.การจัดที่พัก การจัดที่พักเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องคำนึงถึงการจัดการที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น การออกแบบที่พักต้องมีส่วนสร้างเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น คำนึงถึงประโยชน์การใช้สอย รักษาระบบนิเวศและดึงดูดความสนใจต่อนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เข้าไปพักค้างแรมอย่างสะดวกสบาย

3.การจัดการสินค้าของที่ระลึก คุณลักษณะของสินค้าที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ย เชิงเกษตร ดังนี้

3.1 สินค้าจำพวกอาหาร ทั้งของสดและของแห้งนั้น ควรเป็นสินค้าที่ได้มาตรฐานการรับรองความสะอาดและสุขอนามัย พร้อมทั้งวันผลิตและหมดอายุกำกับด้วย

3.2 สินค้าจำพวกของใช้ เครื่องประดับที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติควรเป็นของที่สามารถผลิต ปลูกได้เองตามธรรมชาติและปราศจากมลพิษ

3.3 การผลิตสินค้าที่ระลึก เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น ผู้ผลิตต้องคำนึงถึงการรักษาระบบนิเวศแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยหลีกเลี่ยงการนำวัสดุที่เป็นส่วนประกอบของธรรมชาติในแต่ละระบบนิเวศมาผลิตเป็นสินค้าของที่ระลึก

ประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Wolfe and Bullen, 2009)

1. โอกาสจากการมีรายได้มากขึ้น จากหลากหลายทางที่ไม่ใช่จากผลผลิตทางการเกษตรเท่านั้น แต่ผู้ประกอบการยังสามารถมีรายได้เพิ่มจากการแปรรูปสินค้าเกษตร การเก็บค่าเข้าชม การจำหน่ายสินค้าที่ระลึกเป็นต้น

2. รายได้เพิ่ม แต่ไม่ต้องเพิ่มที่ดินทำกิน โดยการนำทฤษฎีเกษตรผสมผสานมาปรับใช้ในพื้นที่ทำกินที่ไม่อยู่จำกัดหรือมีขนาดเล็ก ให้มีประสิทธิภาพ มีรายได้เพิ่ม มีผลผลิตที่หลากหลาย

3. เมื่อเทียบกับตลาดสินค้าแบบดั้งเดิม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนำเสนอวิธีการใหม่ของการตลาดผลิตภัณฑ์และบริการที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าการเกษตร ได้แก่ การแปรรูปผลผลิตให้มีมูลค่าเพิ่ม

4. โอกาสในการสร้างธุรกิจใหม่ ๆ จากทรัพยากรที่เกษตรกรมีอยู่แล้ว

5. เป็นการสร้างกิจการ เพื่อครอบครัวและลูกหลานในอนาคต เป็นวิธีการหนึ่งในการดึงดูดให้คนหนุ่มสาวเดินทางกลับมาประกอบอาชีพในท้องถิ่น

6. เป็นธุรกิจหนึ่ง ที่ผู้เกษียณอายุ สามารถดำเนินการได้เอง

7. เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับทุกคนที่สนใจเรื่องการเพาะปลูก การเกษตร ทั้งตัวเกษตรกรเอง นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป ที่อยากศึกษา หาความรู้เพิ่มเติมด้านการเกษตร หรือความรู้การเลือกซื้อสินค้าการเกษตร การจัดเก็บ เป็นต้น

8. แสดงวิธีการดูแลและป้องกันผืนดินและทรัพยากรธรรมชาติเป็นหนึ่งในวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และพื้นที่สีเขียว โดยการจัดทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อลดปัญหาการขายที่ดิน และปัญหาสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรมที่จะเข้ามาในท้องถิ่น

9. เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราววิถีทางทำเกษตรกรรมทั้งสมัยโบราณ และสมัยใหม่ด้วย เป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การปลูกข้าว เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนา เป็นต้น

สิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Wolfe and Bullen, 2009)

1. นักท่องเที่ยวคาดหวังประสบการณ์ทุกอย่างที่จะได้รับจาการเดินทางมาท่องเที่ยวที่นี่ ความเป็นมิตร บรรยากาศแบบชนบท การต้อนรับแบบวิถีชาวบ้าน สินค้าทางการเกษตรแบบปลอดสารพิษ

2. ได้รับประสบการณ์จริง ๆ และมีที่นี่ที่เดียว เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังจากการท่องเที่ยว ว่าจะได้พบกับสิ่งแปลกใหม่หรือสิ่งที่ไม่สามารถพบได้ในที่อื่น เช่น พันธุ์พืชเฉพาะถิ่น อาหารเฉพาะถิ่น

3. ออกจากสภาพแวดล้อมเดิม ๆ ที่มีแต่ความเครียด ด้วยวิถีชีวิตคนในเมืองและการดำเนินชีวิตสมัยใหม่ที่เร่งรีบ ทำให้นักท่องเที่ยวแสวงหาสภาพแวดล้อมเดิม ๆ เพื่อลดความเครียดจากการทำงาน และปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต

4. ทราบวิถีชีวิต การดำรงชีพของเกษตรกร ซึ่งบางรายมีการสืบทอดการทำเกษตรกรรมมา 3-5 รุ่นแล้ว เป็นการเรียนรู้ถึงประวัติชีวิต และการสืบทอดดำรงอาชีพทางการเกษตรที่มีมายาวนาน

5. มีส่วนร่วมและได้เห็นการปลูกพืชว่าเติบโตมาด้วยวิธีการใด เป็นกิจกรรมหนึ่งในการเรียนรู้ทางการเกษตร คือ นักท่องเที่ยวสามารถร่วมปลูกพืชหรือได้รับความรู้ใหม่จากพืชพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศหรือเฉพาะถิ่น และกระบวนการดูแลรักษาต้นไม้ การเก็บเกี่ยว

6. ได้รับประสบการณ์จากวัฒนธรรมและมรดกท้องถิ่น ซึ่งวิถีชีวิตคนในเมืองและการดำเนินชีวิตสมัยใหม่ที่เร่งรีบ ทำให้นักท่องเที่ยวแสวงหาสิ่งดั่งเดิมที่ไม่อาจพบได้ในเมือง

ประโยชน์ที่เกษตรกรคาดว่าจะได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Wolfe and Bullen, 2009)

1. การมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น นอกจากเกษตรกรรมหลัก การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเกษตรกรสามารถกำหนดราคาขายได้เองและยังสามารถจำหน่ายสินค้าได้ที่สวนโดยตรง

2. ความท้าทายและความพึงพอใจในการดำรงชีพแบบนี้เป็นสิ่งสร้างความภาคภูมิใจให้กับเกษตรกรและลูกหลานในอนาคตในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และเป็นการสร้างงานภายในท้องถิ่น ป้องกันแรงงานหนุ่มสาวไปทำงานนอกพื้นที่

3. การพัฒนาทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร เนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวจะช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรเรียนรู้และพัฒนาการสื่อสาร และมนุษยสัมพันธ์ให้ดีขึ้นกับนักท่องเที่ยวและประชาชนในชุมชนท้องถิ่น

4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลาย เกิดขึ้นจากจุดเล็ก ๆ ก่อน แล้วค่อยขยายสู่วงกว้างในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ซึ่งการเริ่มดำเนินการนั้น ส่วนใหญ่เกิดจากบุคคลรายเดียวหรือการรวมกลุ่มเล็ก ๆเพื่อดำเนินการในระยะแรก

5. แหล่งท่องเที่ยวมีปริมาณน้อย แต่จำนวนนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมีจำนวนมาก การท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังเป็นตลาดที่น่าสนใจในปัจจุบัน ภาวะตลาดอิ่มตัวและการแข่งขันยังมีน้อย อัตราการเติบโตยังคงต่อเนื่องและมีลู่ทางที่สดใส สำหรับเกษตรกรที่คิดอยากลงทุนด้านนี้

6. ราคาจำหน่ายสมเหตุสมผล ไม่แพงเกินไป ในส่วนนี้เกษตรกรสามารถกำหนดราคาขายได้เอง และจำหน่ายได้ทั้งปลีกและส่ง ซึ่งสามารถจำหน่ายสินค้าที่สวนโดยตรงได้ลดปัญหาราคาสินค้าทางการเกษตรตกต่ำและผลผลิตล้นตลาดในช่วงฤดูผลผลิต

กระบวนการเข้าสู่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรายใหม่

จากการศึกษาค้นคว้าของ (Diane Kuehn, Duncan Hilchey, Douglas Ververs, Kara Lynn Dunn, Paul , 2000: 3-4) ได้แนะนำกระบวนการเป็นผู้ประกอบการใหม่ ในการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งการเริ่มต้นสู่ผู้ประกอบการรายใหม่นั้น เกษตรกรต้องเผชิญกับความเสี่ยงด้านการเงินและความคิดเห็นที่หลากหลาย ดังนั้นก่อนที่จะลงทุนทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้ประกอบการรายใหม่ควรที่จะมีการประเมินในด้านต่าง ๆ ได้แก่ บุคลากรที่มีการดำเนินงานด้านการตลาด การเงิน ทรัพยากรที่มี การประเมินความเป็นไปได้ และการดำเนินการตามมาตรฐานด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม ภาษี เป็นต้น โดยมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

การประเมินตนเอง การประเมินนี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ประกอบการต้องประเมินในรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องว่า ทำไมถึงควรทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยต้องกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน มีทักษะและมีทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวได้การจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะนักท่องเที่ยวแต่ละคนอาจจะมีคาดหวังไม่เหมือนกัน ผู้ประกอบการอาจจะกำหนดเป้าหมายอันดับแรก คือรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของกิจการ/สวนผลไม้แรงงาน การบริหารสินค้าคงคลังและทักษะสิ่งเหล่านี้สมาชิกในครอบครัวสามารถเป็นแรงงานที่สำคัญและมีประสิทธิภาพที่จะนำมาช่วยในการดำเนินงาน และความเหมาะสมกับขนาดของพื้นที่ว่าเป็นสวนขนาดเล็กหรือขนาดกลาง ซึ่งแรงงานภายในครอบครัวจะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายและลดต้นทุนได้อย่างมากในการแข่งขัน

การประเมินตลาด ผู้ประกอบการที่มีศักยภาพต้องระบุกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพ ซึ่งการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพนั้น เป็นสิ่งที่ทำได้ยากในตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเนื่องจากนักท่องเที่ยวที่สนใจและเดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยเฉพาะนั้น มีจำนวนน้อย ดังนั้นเมื่อกำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายแล้ว เป็นไปได้ว่ากลุ่มเป้าหมายเหล่านั้นอาจจะไปทับซ้อนกับกลุ่มเป้าหมายของแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้การหาข้อมูลนักท่องเที่ยวจึงเป็นเรื่องยากมาก เพราะนักท่องเที่ยวไม่ได้เดินทางมาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเท่านั้น อาจเดินทางมาท่องเที่ยวที่อื่น ๆ ด้วย เช่น ทะเล แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน อุทยานแห่งชาติ เป็นต้นซึ่งแตกต่างจากเกษตรกรรมที่สามารถทราบข้อมูลผู้ซื้อและจำนวนได้แน่นอน ทำให้คาดการณ์ล่วงหน้าได้ดีกว่าส่วนผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นรวมถึงการให้บริการหรือประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับรวมทั้งสินค้าของที่ระลึก

อย่างไรก็ตามคำถามที่จะต้องตอบอันดับแรก คือ ตลาดรวมที่จะซื้อผลิตภัณฑ์จะซื้อได้ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร โดยเฉพาะสินค้าชนิดพิเศษที่มีจำหน่ายเฉพาะที่นี่เท่านั้นการส่งเสริมการตลาด โดยใช้จดหมายข่าวนิตยสารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สมาคมการค้าหรือการโฆษณาผ่านสื่อเฉพาะกลุ่มหลังจากระบุตลาดกลุ่มเป้าหมายแล้ว ผู้ประกอบการจะเห็นภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยวของตนเองได้ชัดเจนขึ้นซึ่งมีรายละเอียดอีกส่วนหนึ่งที่ต้องพิจารณาได้แก่ ข้อกำหนดของผู้เข้าชมตัวผลิตภัณฑ์รวมถึงปริมาณและคุณภาพของผลิตภัณฑ์รวมถึงลักษณะของผลิตภัณฑ์ (ขนาด สี ราคา น้ำหนัก ฯลฯ) บรรจุภัณฑ์และการขนส่ง ปริมาณความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์จำนวนมากก็เป็นสิ่งสำคัญ การประสานงานระยะเวลาของการเก็บเกี่ยวกับช่วงเวลาที่ต้องการของผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผลิตภัณฑ์มีอายุการเก็บจำกัด เช่น ผลไม้ตามฤดูกาลหรือดอกไม้ตัดดอก นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงสินค้าหรือแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง หากมีธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรอื่น ๆ อยู่แล้วในพื้นที่นั้น สิ่งที่เกษตรกรสามารถเติมเต็มได้ เพื่อการแข่งขันกับธุรกิจอื่น ๆ ในการแข่งขันเชิงธุรกิจ คือ คุณภาพบริการและคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่มีเฉพาะแต่แหล่งท่องเที่ยวนี้เท่านั้น

การประเมินความเป็นไปได้ การศึกษาประเมินความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ก่อนเริ่มโครงการใด ๆ ควรทกำารศึกษาถึงความเหมาะสมของกระบวนการที่คาดว่าจะนำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นทั้งก่อนดำเนินการ เช่น ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สังคม เป็นต้น ระหว่างดำเนินการ เช่น การทบทวนแผน การประเมินผลดำเนินงาน เป็นต้น และเริ่มดำเนินธุรกิจแล้ว เช่น การดูจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นต้น ความเสี่ยงของโครงการ รวมทั้งผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ เน้นการใช้เทคนิคและลดความกังวลเรื่อง การเงินขององค์กร การคำนึงถึงผลิตภัณฑ์ที่นำมาปลูกหรือต้องซื้อเพิ่ม การเก็บเกี่ยว บรรจุภัณฑ์และการจัดจำหน่ายสินค้าหรือบริการแก่นักท่องเที่ยว รูปแบบเว็บไซต์ในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของตนเอง ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์จากที่อื่น ๆ ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ จะมีผลิตภัณฑ์พิเศษของตนเองและเป็นผู้ผลิตสินค้านั้นเองด้วยการประเมินโครงการมีประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการ เพื่อศึกษาดูว่าก่อนดำเนินการในโครงการใด ๆ นั้น ก่อให้เกิดความคุ้มค่าแก่การลงทุน (Cost effectiveness) หรือก่อให้เกิดผลกระทบอย่างไรบ้าง

การประเมินด้านการเงิน งบประมาณดำเนินการทั้งระยะสั้นและระยะยาว จะต้องมีการกำกับดูแลอย่างระมัดระวัง งบประมาณควรลงรายละเอียดให้ครบถ้วนตามมาตรฐานบัญชีเช่น ต้นทุนคงที่ ต้นทุนผันแปร(รวมดอกเบี้ย) และคาดการณ์ผลกำไรสุทธิ รายได้จากสินค้าคงคลัง การเก็บรักษาและระยะเวลาที่เหมาะสมในการจำหน่ายต้องสอดคล้องกับฤดูกาลและปริมาณนักท่องเที่ยว เพื่อลดความเสียหายและทำกำไรได้มากที่สุด เช่นปริมาณเท่าใดที่เหมาะสมและเพียงพอ เวลาใดที่ควรจำหน่ายเป็นสิ่งสำคัญหลักของเกษตรกร

การเข้าสู่ผู้ประกอบการอย่างแท้จริง

ในขั้นตอนนี้เกษตรกรต้องตรวจสอบองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ว่าครบถ้วนหรือไม่ และทำการตรวจซ้ำในรายละเอียดต่าง ๆ อีกครั้ง โดยมีแบบตรวจสอบ ดังนี้

1. โครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา มีความพร้อมและสมบูรณ์ที่จะรองรับการเดินทางสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเราแล้วหรือไม่ หากเส้นทางที่จะเข้าแหล่งท่องเที่ยวมีสะพาน ควรมีป้ายระบุน้ำหนักยานพาหนะที่สามารถรองรับได้ เพื่อป้องกันการบรรทุกน้ำหนักเกิน

2. มีป้ายบอกเส้นทางที่ชัดเจน ตลอดเส้นทาง และกำจัดสิ่งกีดขวางเส้นทาง การบดบังป้ายบอกเส้นทาง และไม่ควรติดตั้งป้ายบดบังการมองเห็น โดยเฉพาะทางเข้า-ออก สวนแหล่งท่องเที่ยว ป้ายเตือนต่าง ๆ ที่ระบุถึงสิ่งที่นักท่องเที่ยวควรปฏิบัติตาม หรืออาจได้รับอันตราย

3. ทางเข้า-ออก ควรมีความกว้างที่พอเหมาะ สามารถรองรับรถยนต์ และรถโดยสารไม่ประจำทางได้และควรมีที่จอดรถที่เพียงพอและปลอดภัย และอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวเกินไป

4. ควรมีแผนรองรับการจราจร อุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้น สถานีน้ำมันที่ใกล้ที่สุด ที่เติมลมรถยนต์โรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุด สถานีตำรวจหากเกิดเหตุฉุกเฉิน

5. ควรประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ให้ความช่วยเหลือด้านบุคลากร เช่น อาสาสมัคร เจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความสะดวก กรณีช่วงมีเทศกาลหรือนักท่องเที่ยวเดินทางมาจำนวนมาก ความปลอดภัยในทรัพย์สินและชีวิตจากผู้ร้าย สัตว์มีพิษ การฉ้อโกงนักท่องเที่ยว

6. มีสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับ สะอาดและปลอดภัย ได้แก่ ห้องสุขา ห้องอาหาร

2 แนวคิดเกี่ยวกับห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

Tapper and Font (2004) ได้ระบุถึงองค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวว่า ไม่ได้มีแต่เพียงที่พัก การเดินทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวระยะสั้นเท่านั้น แต่ยังประกอบไปด้วย องค์ประกอบอื่นๆ ที่สนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้วย เช่น ร้านอาหาร บาร์ โรงงานทำอาหาร ร้านขายของที่ระลึก หน่วยงานรับผิดชอบด้านสาธารณูปโภค หรือแม้แต่โครงสร้างพื้นฐานของประเทศ องค์ประกอบเหล่านี้ไม่ได้มีความสัมพันธ์ระหว่างกันโดยตรงเท่านั้น แต่องค์ประกอบต่างๆ อาจมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเองก่อนที่จะถึงนักท่องเที่ยว

Zhang and Murphy (2009) ได้ระบุถึงความสำคัญของการบริหารจัดการอุปสงค์ (Demand Management) ในอุตสาหกรรมที่จะทำให้มีผลต่อความไม่แน่นอนของอุปสงค์ (Demand Uncertainty) ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งในหลายปัจจัยที่เป็นลักษณะเฉพาะของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้นในการจัดการทั้งด้านอุปสงค์และห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว สิ่งที่จำเป็นในการสร้างความสอดคล้องและทำให้เกิดประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนในระบบได้อย่างเต็มที่จำเป็นต้องมีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ระบบสารสนเทศได้ เข้ามามีบทบาทในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการวางแผนการท่องเที่ยว การขายผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว การหาลูกค้า ถือได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องการใช้ข้อมูลที่เข้มข้นและมีประสิทธิภาพมากในทุกๆ ส่วนของโซ่อุปทาน

March and Wilkinson (2009) ได้เสนอลักษณะของโซ่อุปทานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความแตกต่างจากอุปทานของอุตสาหกรรมอื่น เนื่องจากการท่องเที่ยวไม่ได้เป็นภาคการผลิตหรือภาคบริการอย่างชัดเจน แต่เป็นการผสมผสานผลิตภัณฑ์ระหว่างสินค้ากับบริการ จึงทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความซับซ้อนมาก โซ่อุปทานการท่องเที่ยวประกอบด้วย ผู้ผลิต และผู้ให้บริการที่แตกต่างหลายอย่าง และมีการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างมาก

Piboonrungroj and Disney (2009) ได้กล่าวถึงการที่จะเข้าไปบริหารจัดการในอุปสงค์การ ท่องเที่ยวต้องอาศัยความรู้อย่างมาก เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นบริการที่ไม่สามารถเก็บรักษาไว้เหมือนสินค้าได้ อีกทั้งยังมีลักษณะเป็นช่วงเทศกาลที่ส่งผลให้อุปสงค์มีความผันผวนสูง จึงมีการนำการจัดการด้านอุปสงค์ (Demand-Side Management) ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว(Tourism Supply Chain Management –TSCM) จะทำให้ได้ผลเป็นอย่างดี

3 แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพและการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว คือ ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการปรับปรุง หรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้นว่ามีเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่

สุภาภรณ์หาญทอง (2542) ได้นิยาม“ศักยภาพ” ว่าเป็นความสามารถหรือความพร้อมในสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาและการปรับปรุง ใดๆ ฉะนั้นแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจึงมีศักยภาพแตกต่างกันตามความมุ่งหวังหรือวัตถุประสงค์ของการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงจะถูกจัดการเป็นลำดับแรก ดังนั้นการกำหนดปัจจัยการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์มีการใช้เครื่องมือที่เหมาะสมและน่าเชื่อถือเพื่อจะนำไปใช้ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างแม่นยำและแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีการจัดการที่เหมาะสมต่อไป

แนวคิดการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2543) ประกอบด้วย 4 ส่วนดังนี้

1) วิถีชีวิตจัดเป็นธรรมชาติประเภทหนึ่งของพื้นที่มีจุดเด่น คือ วัฒนธรรมชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมการดรงำชีพ วัฒนธรรมการเกษตรสามารถประยุกต์ให้เกิดการบริการการท่องเที่ยวในรูปแบบการบริการที่พักในบ้านของชาวบ้าน

2) กระบวนการผลิต ปัจจัยดึงดูดหรือเสน่ห์ของเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือการใช้เทคโนโลยีพื้นบ้าน ซึ่งสามารถสร้างให้เป็นจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว และสร้างกิจกรรมท่องเที่ยว รวมถึงรูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวในลักษณะการดูงาน ทัศนศึกษาและการฝึกอบรม

3) การตลาดส่วนใหญ่จะเป็นผลผลิตการเกษตรซึ่งอาจมีความเหมือนและแตกต่างจากพื้นที่อื่น ผลผลิตดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อการตลาดในรูปแบบการสร้างรายได้จากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

4) การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ใดที่หนึ่งจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะคือ

1.ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติ (Physical carrying capacity) หมายถึง ระดับนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงระดับความอิ่มตัวของสิ่งอำนวยความสะดวก และบริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่

2.ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental carrying capacity) หมายถึง ระดับนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ ได้แก่ระบบนิเวศ คุณภาพน้ำ อากาศ รวมถึงการทิ้งสิ่งปฏิกูลและการกำจัดขยะมูลฝอย

3. ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในด้านสังคม (Social carrying capacity) หมายถึง ปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่จะไม่ทำให้ความสนุกสนานและความประทับใจของนักท่องเที่ยวจางหายไปเมื่อมีการขยายตัวของนักท่องเที่ยว รวมถึงระดับสูงสุดที่จะไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นจนเกิดความไม่พอใจ

4. ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในด้านเศรษฐกิจ (Economic carrying capacity) หมายถึง ระดับการพัฒนาที่ระบบเศรษฐกิจดำเนินต่อไปได้อย่างเหมาะสมโดยไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งของสมาชิกในสังคมไม่กระทบต่อการลงทุนและการดำรงชีพของประชากร

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สาระที่เป็นแก่นแท้จริงของแหล่งท่องเที่ยว เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและเป็นสิ่งตอบสนองความสนใจ หรือความต้องการของนักท่องเที่ยว ลักษณะคุณค่าเหล่านี้ ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะมีมากน้อยไม่เท่ากัน เช่น ชายทะเลที่มีภูมิทัศน์ ธรรมดาหรือพบได้ง่าย เป็นต้น

2. ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งหรือส่วนประกอบของสถานที่ที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว หรือช่วยในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เลือกเดินทางมาสู่แหล่งท่องเที่ยว แม้ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวจะไม่ใช่สิ่งดึงดูดใจหรือตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกเดินทาง ประกอบด้วยองค์ประกอบ ต่อไปนี้

2.1 สภาพการเข้าถึง หมายถึง สภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยวที่มี ความสะดวกสบาย เหมาะกับการเดินทางท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด พิจารณาระยะทางจาก จุดศูนย์กลาง การท่องเที่ยวมาสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น โดยรถยนต์ส่วนตัว รถโดยสารประจำทาง เป็นต้น สภาพเส้นทางที่เอื้ออำนวยต่อการเดินทาง เช่น ถนนคอนกรีต ทางราดยาง ถนนลูกรัง ถ้าเส้นทางน้ า ต้องใช้เรือหรือแพ เป็นต้น

2.2 สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่างๆที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว ระบบสาธารณูปโภคที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถใช้ได้อย่างสะดวกสบาย มากน้อย เพียงใด เช่น สถานที่พัก ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานที่เริงรมย์ สถานบริการอื่นๆ ระบบ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานพยาบาล สถานีตำรวจ ระบบรักษาความปลอดภัย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ต้องพิจารณา ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพควบคู่กันไป ถ้าแหล่งท่องเที่ยวนั้นไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วน ก็จะพิจารณาถึงความสะดวกและความใกล้ไกล ที่จะไปใช้บริการจากแหล่งชุมชนใกล้เคียงมากน้อยเพียงใด

2.3 สภาพแวดล้อม หมายถึง สิ่งรอบตัวของแหล่งท่องเที่ยว ตั้งแต่สภาพทางภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศ สภาพอื่นๆ เช่น สภาพกายภาพ สภาพอากาศ กลิ่น เสียง ควัน แหล่งน้ำขุ่นหรือใสสะอาด รวมทั้งความสะดวกอื่นๆบริเวณแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณข้างเคียง หากสภาพแวดล้อมเกิดเป็นปัญหา ย่อมส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดสภาพเสื่อมโทรมลดคุณค่า และลดความประทับใจต่อนักท่องเที่ยว

2.4 ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว หมายถึง อุปสรรคหรือสิ่งกีดขวางในการใช้ สถานที่แหล่งนั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ข้อจำกัดด้านพื้นที่ที่ไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวครั้งละมากๆได้ เนื่องจากสถานที่พักและการบริการการท่องเที่ยวไม่เพียงพอ

2.5 การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว หมายถึง มาตรการหรือการดำเนินการด้าน การท่องเที่ยวในรูปแบบของการจัดบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ระบบการให้ความรู้ การสื่อความหมาย การโฆษณาประชาสมพันธ์

4. การท่องเที่ยวโดยชุมชน

ในกระบวนการการจัดตั้งการท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงต้องทำความเข้าใจ ความสำคัญและความหมาย องค์ประกอบและกระบวนการการจัดตั้งการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (The Thailand Community Based Tourism Institute :CBT-I) ได้ให้นิยามความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชนจัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิ์ในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน และเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการ
กำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว โดยมีหลักการดังต่อไปนี้

หลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนมีหลักการดังนี้

1. ชุมชนเป็นเจ้าของ
2. ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ
3. ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
4. ยกระดับคุณภาพชีวิต
5. มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
6. คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
7. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
8. เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
9. เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น
10. มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Base Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และ วัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชน มีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มา เยือน โดยเป็นการดำเนินงานที่ครอบคลุมใน 5 มิติพร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและ มีส่วนในการจัดการท่องเที่ยว (วีระพล ทองมา, 2560)

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้แบ่งองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ 4 ด้าน คือ

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

- ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ และมีวิธีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
- ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

2. ด้านองค์กรชุมชน

- ชุมชนมีระบบที่เข้าใจกัน
- มีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้และทักษะในเรื่องต่างๆหลากหลาย
- ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

3. ด้านการจัดการ

- มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
- มีองค์กรและกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้
- มีการกระจายผลประโยชน์เป็นธรรม
- มีกองทุนเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

4. ด้านการเรียนรู้

- ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่แตกต่าง
- มีระบบจัดการเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านและผู้มาเยือน
- สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นเสมือนงานพัฒนาชุมชนอย่างหนึ่ง การท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองกระแสบริโภคนิยม การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนหลุดออกจากฐานการผลิตเดิมในภาคการเกษตร สู่ธุรกิจด้านบริการกำลังซื้อที่สูงกว่าของนักท่องเที่ยวจึงสามารถกำหนด “สินค้า” และ “บริการ” ได้ตามความต้องการ ทำให้สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวมักถูกครอบงำจากวัฒนธรรมภายนอกที่เข้ามาพร้อมกับนักท่องเที่ยว เป็นดาบสองคมและมีความเสี่ยงอย่างยิ่งในการนำไปใช้ในการพัฒนาอย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะเปิดหมู่บ้านต้อนรับนักท่องเที่ยว ชุมชนควรจะต้อง “รู้ตัว” เข้าใจและตระหนักต่อการท่องเที่ยวนี้ตลอดจนการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยการเตรียมความพร้อมชุมชน ซึ่งผู้ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีกระบวนการทำงาน (พจนา สวนศรี 2546: 189-190) ได้กล่าวไว้ว่าดังนี้

ขั้นที่ 1 ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้ชุมชนในการพิจารณาทั้งด้านบวกและลบของการท่องเที่ยว ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจจะมีเฉพาะผู้นำหรือกลุ่มสนใจ

ขั้นที่ 2 สร้างการมีส่วนร่วม เป็นการดึงเอากลุ่มที่สนใจการท่องเที่ยวโดยชุมชน และกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ และผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำทางธรรมชาติมาพูดคุยเรื่องผลดี-ผลเสีย อีกครั้ง เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้ร่วมกันตัดสินใจเรื่องนี้ร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ศึกษาชุมชนร่วมกับชาวบ้าน โดยการทำงานร่วมกับชาวบ้านเพื่อศึกษาในหัวข้อดังนี้ (ซึ่งผลการศึกษานี้จะทำให้เห็นศักยภาพ-ข้อจำกัดของชุมชน และปัญหาของชุมชนร่วมกัน)

3.1 การสำรวจทางกายภาพ

- ทำแผนที่รอบนอก (แสดงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและที่ดินทำกิน)
- แผนที่รอบในหมู่บ้าน (แสดงที่ตั้งของบ้านเรือน ทรัพยากรคนสร้างและทรัพยากรธรรมชาติ)

3.2 ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน

3.3 ศึกษาความสัมพันธ์ของชุมชนกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว

3.4 ศึกษากลุ่มต่างๆ ในชุมชน

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ทั้งในด้านศักยภาพ-ข้อจำกัด โอกาสและความเสี่ยง ในขั้นตอนนี้จะทำให้ชุมชนได้มองเห็นได้ด้วยตนเอง และสามารถเชื่อมโยงเรื่องท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนได้การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้จะทำให้เกิดการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและอาจพบว่าเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงจุด อาจจะไม่จำเป็นต้องใช้เรื่องการท่องเที่ยวเลยก็เป็นได้

ขั้นที่ 5 ร่วมกันพัฒนาศักยภาพและแก้ไขจุดอ่อน อาทิ

5.1 รวบรวมองค์ความรู้ ซึ่งแต่ละชุมชนจะแตกต่างกันออกไปมีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน เช่น บางชุมชนเด่นด้านการพัฒนาชุมชน บางชุมชนเด่นระบบการจัดการนิเวศที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เหมาะสม เป็นต้น ซึ่งชุมชนต้องร่วมกันดึงเอกลักษณ์ ให้เห็นร่วมกันก่อนนำสู่การเผยแพร่ออกไป

5.2 ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม สอดคล้อง ปลอดภัย ไม่ทำลายระบบนิเวศเดิมมากนัก เช่น การปรับทางเดินในป่าเขา เป็นต้น

5.3 ปรับปรุงบ้านพักและความสะอาดภายในชุมชนให้เป็นมาตรฐานของชุมชนแต่ละแห่งที่ตกลงร่วมกัน โดยมีคณะกรรมการของชุมชน ตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ

5.4 ฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในชุมชน เช่น นักสื่อความหมายการสร้างเวทีเรียนรู้กับนักท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งในขั้นตอนนี้จะเห็นความสามารถของชุมชน ในการรองรับการท่องเที่ยวทั้งความพร้อมจำนวนบุคลากร และขีดความสามารถในการรองรับทั้งพื้นที่ทางธรรมชาติและรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน

ขั้นที่ 6 วางรูปแบบการบริหารจัดการ ในขั้นตอนนี้จะเป็นการจัดตั้งองค์กรขึ้นมาทำงานหรืออาจใช้องค์การที่ชุมชนมีอยู่เดิมแต่เพิ่มเติมบทบาทหน้าที่ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน กำหนดรูปแบบของการท่องเที่ยว โปรแกรมและราคาการจัดสรรผลประโยชน์ สู่ชาวบ้านและชุมชน และมาตรการในการป้องกันผลกระทบ โดยอาจจะเป็นการสร้างกฎ-กติกาเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติทั้งชาวบ้านและนักท่องเที่ยว

ขั้นที่ 7 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้รับรู้และช่วยให้ข้อมูลแก่ ผู้ที่สนใจ

ขั้นที่ 8 ทดลองดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ในขั้นตอนนี้อาจมีการจัดท่องเที่ยวนำร่องเพื่อทดสอบความพร้อมของชุมชน โดยการเชิญบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่มีประสบการณ์หรือเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นทิศทางต่อไปในอนาคต

ขั้นที่ 9 ประเมินผล ในขั้นตอนประเมินผล อาจแยกออกมาเป็น 2 ส่วน คือ การประเมินผลและสรุปบทเรียนหลังเสร็จกิจกรรมทุกครั้ง และการประเมินผลเป็นช่วงๆ ทุกๆ 3-6 เดือน เป็นต้น ซึ่งการประเมินผลจะช่วยให้เกิดการทบทวนตนเอง และแก้ไขข้อบกพร่อง

ขั้นที่ 10 พัฒนาองค์กร

10.1 การฝึกอบรม เช่น การบริหารจัดการ การสร้างการมีส่วนร่วม การสื่อความหมายเป็นต้น

10.2 การศึกษาดูงาน สำหรับแกนนำองค์กรชุมชนเพื่อจัดการท่องเที่ยว เพื่อเสริมโลกทัศน์ พัฒนาทักษะการบริหาร การจัดการในชุมชนอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายๆ กัน เพื่อเป็นตัวอย่างนำไปประยุกต์ หรือเป็นบทเรียนที่ชุมชนต้องพึงระวังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้และวางมาตรการป้องกันไว้แต่เริ่มแรก

กระบวนการทั้ง 10 ขั้นตอนแล้ว จะเหมือนการทำงานพัฒนาปกตินั่นเอง แต่สิ่งที่ยากก็คือเรื่องท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่ชาวบ้านไม่คุ้นเคยมาก่อน และไม่มั่นใจว่าตนเองจะทำได้ แต่ละคำถามในแต่ละขั้นตอนในกระบวนการเตรียมชุมชน จะต้องเป็นการปลุกระดมสำนึกของท้องถิ่น ให้คนท้องถิ่นอยากรู้จักตนเอง และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง การท่องเที่ยวก็จะเกิดความชัดเจนมากขึ้นว่า เป็นการเข้ามาเพื่อให้ชุมชนได้นำเสนอตัวอย่างต่อสาธารณะ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวนอกจากปลุกสำนึกของชุมชนแล้วยังเป็นการสร้างจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ได้เข้ามาเยี่ยมเยือน

สรุปหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีเป้าหมายอยู่ที่การอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนภายใต้เงื่อนไข การบีบคั้นจากนโยบาย ที่ทำให้มีการแย่งชิงทรัพยากร (ความรู้ อำนาจ กฎหมายอยู่ในมือของภาครัฐ) เช่น ความขัดแย้งเรื่องไร่หมุนเวียน การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนถูกมองว่าเป็นทัวร์เถื่อน

1.1 การจัดการทรัพยากรควรมองที่

- ความเป็นชุมชน วัฒนธรรมชนเผ่า
- กฎหมายบางอย่างไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชนเผ่า

1.2 เกิดเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยว โดยสร้างผลกระทบคือ ฟื้นวิถีชีวิต เกิดรายได้เสริม หน่วยงานและบุคคลภายนอกเข้าใจวิถีชีวิต

1.3 กระบวนการทำงานของโครงการในประเด็นการท่องเที่ยว

แผนงาน

- เตรียมความพร้อมชุมชน
- งานสร้างเครือข่าย
- งานพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน / ของที่ระลึก

วิธีการทำงาน

- เตรียมความพร้อมของชุมชน
  - ศึกษาศักยภาพ ความเป็นไปได้
  - อบรมการบริหารจัดการ
  - เตรียมแหล่งท่องเที่ยวและบริการต่างๆ
  - อบรมการสื่อความหมายทางธรรมชาติและวัฒนธรรม
  - จัดทัวร์นำร่อง
  - ประเมินผลประจำปี
  - จัดทัวร์ประเมินผล
- สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่างหมู่บ้าน, องค์กรท้องถิ่น, ภาคเอกชน
- พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน/ของที่ระลึก
  - สำรวจผลิตภัณฑ์ชุมชนและตลาด
  - ช่วยชุมชนพัฒนาผลิตภัณฑ์
  - จัดตั้งร้าน แสวงหาทุน

สรุป

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีหลายรูปแบบโดยอิงอาศัยลักษณะเจ้าของกิจการ ลักษณะกิจกรรมการเกษตร ขนาดพื้นที่ และลักษณะของนักท่องเที่ยวเป็นเกณฑ์ในการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยว เกษตรกรสามารถขยายการทำเกษตรจากการทำเกษตรแบบดั่งเดิมหรือเกษตรเชิงเดี่ยวมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ตามสภาพพื้นที่ ความเหมาะสมของตัวเกษตรกรเอง และตามหลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยขั้นตอนการเข้าสู่ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรรายใหม่นั้น เกษตรกรเพียงดำเนินการขยายหรือปรับเปลี่ยนพื้นที่หรือกิจกรรมทางการเกษตรบางส่วน เช่น การปรับการเพาะปลูกเชิงเดี่ยว เป็นการเกษตรแบบผสมผสาน การจำหน่ายแบบขายส่งมาเป็นการขายปลีกและการแปรรูปสินค้า และจำหน่ายโดยตรงที่แหล่งท่องเที่ยว เน้นคุณภาพสินค้ามากขึ้น เพื่อสามารถกำหนดราคาได้อย่างเหมาะสมกับคุณภาพ ใช้การตลาดแบบบูรณาการ การใช้แรงงานท้องถิ่น เน้นความปลอดภัยในสินค้าและการท่องเที่ยว เป็นต้น

เพื่อให้เป็นสถานที่ทำกิจกรรมของนักท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์แบบและยั่งยืน โดยเกษตรกรเป็นผู้ให้ความรู้ด้านการเกษตรควบคู่กับการท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้เกิดรายได้ นอกภาคการเกษตรส่วนหนึ่งและเกิดการพัฒนา ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรระหว่างเกษตรกรด้วยกันที่มาเยี่ยมชม ผลของการท่องเที่ยวยังทำให้เกิดความร่วมมือกันภายในครอบครัว ชุมชน ตำบล และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรเกษตรภายในท้องถิ่น ซึ่งผลที่เกิดขึ้นดังกล่าวกลายเป็นความโดดเด่นของท้องถิ่นและตัวเกษตรกรเอง ลดปัญหาแรงงานย้ายถิ่นและเป็นการรักษาพื้นที่สีเขียวและการทำการเกษตรไว้สู่รุ่นลูกหลานด้วย

ผลดีและผลเสียจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผลจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นับว่าเป็นการสร้างรายได้โดยตรงให้แก่เกษตรกรผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ผลิต เมื่อนักท่องเที่ยวได้เดินทางเที่ยวชมแล้วยังได้ซื้อผลผลิตต่างๆที่เกษตรกรได้จัดทำในอาชีพปกติ เช่น

1. สามารถจำหน่ายต้นอ่อนและเมล็ดพันธุ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวซื้อกลับไปทดลองปลูก หรือไม่บางคนอาจนำไปขยายอาชีพต่อเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพใหม่ได้

2. สามารถขายผลผลิตที่เก็บได้ส่งให้แก่นักท่องเที่ยวโดยตรง ช่วยขยายตลาดขายปลีกขายส่งให้แก่เกษตรกรได้

3. ผลผลิตบางชนิดที่จำหน่ายสดไม่ทัน สามารถแปรรูปเป็นผลผลิตอีกรูปแบบหนึ่ง จัดทำเป็นของแห้ง เป็นการถนอมอาหารจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวเป็นรายได้เพิ่มพูนจากเดิม

4. มีส่วนแนะนำลู่ทางธุรกิจการเกษตรเพิ่มขึ้น นักท่องเที่ยวและเกษตรกรที่ได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด สามารถช่วยขยายผลจากการทำการเกษตรต่อไปทางธุรกิจอื่นๆได้อีก นับเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพเพิ่มขึ้น อาทิการทำธุรกิจผลไม้สดกับเครื่องจักสาน เครื่องบรรจุภัณฑ์เป็นต้น

5.การจัดการท่องเที่ยวแวะพักชมสวนเกษตร ยังทำให้เพื่อนบ้านสามารถขายสินค้าทั้งจากสวนเกษตรและสินค้าจำพวกอาหารเครื่องดื่มได้เพิ่มมากขึ้น

สวนเกษตรและสวนผลไม้นับเป็นสถานที่มีความอ่อนไหวเปราะบาง หากได้รับความกระทบกระเทือน หรือผลกระทบจากการขาดความระมัดระวังแล้ว ย่อมทำให้เกิดความเสียหาย ต้น ไม้ตายจากกการติดเชื้อหรือสัตว์ตัวเล็กๆ อาจจะติดเชื้อโรคระบาดและตายลงได้ เรื่องนี้มิใช่การกล่าวโดยไม่มีเหตุผลความเสียหายของสวนผลไม้ที่เกิดจากการรับบริการนักท่องเที่ยวที่ไม่รู้จักการท่องเที่ยวที่ดีนั้น

ประการหนึ่งคือ นักท่องเที่ยวไม่รู้จักวิธีการท่องเที่ยวสวนที่ดีเข้าไปเด็ด หัก เอาผลไม้จากต้น ทำให้กิ่งก้านต้นไม้ฉีก เกิดรอยแผลอาจมีเชื้อราเข้าไปทำให้ลำต้น กิ่งเน่าตายได้ ประการที่สอง บางคนที่ไม่รู้เรื่องผลอ่อนผลแก่ ไปหักเอามาแล้วทิ้ง ทำให้เจ้าของสวนขายไม่ได้เกิดความเสียหาย ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) จึงต้องมีการบริหารจัดการที่ดีคือเจ้าของสวนผู้จัดนำเที่ยวรวมถึงมัคคุเทศก์และนักท่องเที่ยว บุคคลทั้ง 3 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกันจะต้องรู้วิธีการจัดการอย่างมีระบบ

การเริ่มต้นจากเจ้าของสวนหรือกลุ่มเกษตรกร ผู้ดำเนินการตัดสินใจว่าจะจัดส่วนใดส่วนหนึ่งของสวนเป็นสถานที่บริการการท่องเที่ยวสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ครั้งละ 1 รถบัส 30-35 คน กำหนดเส้นทางเดินชมสวนแบบเป็นวงรอบหรือวงกลมเพื่อป้องกันนักท่องเที่ยวเดินซ้ำย่ำทางเดิน มีจุดสาธิตการเก็บผลเพื่อให้ได้รู้ได้เห็นกับตาจนกระทั่งเก็บผลออกสู่ตลาดได้มีจุดแบ่งผลไม้ให้ลองชิมและมุมจำหน่าย สวนบางแห่งมีแปลงสาธิตได้เพื่อรองรับบริการนำเที่ยวโดยเฉพาะกันไว้ต่างหากจากสวนผลไม้ที่เก็บออกสู่ตลาด

บุคคลกลุ่มที่สองคือเจ้าหน้าที่บริษัทนำเที่ยวรวมถึงมัคคุเทศก์นำชม จะต้องมีความรอบรู้ถึงการทำสวนผลไม้แต่ละชนิดประดุจผู้แทนของสวน เพื่อตอบข้อมูลนำชมสิ่งที่ต้องรอบรู้มากกว่า เจ้าของสวน ทำหน้าที่เหมือนคนกลางที่รู้เขารู้เราและรู้สิ่งใดควรปฏิบัติและสิ่งใดไม่ควรปฏิบัติ เมื่อไปเที่ยวสวน วิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องนั้น เมื่อนักท่องเที่ยวจะซื้อรายการนำเที่ยวฝ่ายต้อนรับ จะต้องอธิบายวิธีเตรียมตัวเที่ยวสวนให้นักท่องเที่ยวทราบด้วยทั้งข้อห้ามข้อควรปฏิบัติ เพื่อที่นักท่องเที่ยวจะได้เตรียมตัวเตรียมใจ นอกจากนั้นต้องเสนอข้อควรพิจารณาเพื่อเที่ยวสวนเสร็จแล้วมีเอกสารแนะนำเตรียมอุปกรณ์ของในการเดินทาง

บุคคลกลุ่มที่สาม คือ นักท่องเที่ยวไม่เพียงแต่มีการเตรียมตัวเดินทาง เตรียมอุปกรณ์ของ ใช้ให้พร้อมมีความสนใจใฝ่รู้มีความรอบรู้วิธีการปฏิบัติเมื่อจะเที่ยวสวน สิ่งหนึ่งคือต้องไม่เบียดเบียนเจ้าของสวนและต้นไม้เช่น เมื่อเห็นลูกออกสะพรั่งอยู่บนต้นก็ควรจะหามุมถ่ายรูปให้สวยงาม ไม่ควรใช้มือจับ แตะเด็ด หากเป็นต้นที่เจ้าของสวนอนุญาตให้เก็บเอาได้ก็ควรใช้กรรไกรตัดออกมาตามอย่างที่เขาสาธิตให้ชม เพื่อไม่ให้กิ่งบอบช้ำ การถ่ายรูปควรระมัดระวังมิให้ไม่ให้เหยียบหรือเบียดกิ่งหักเสียหาย

การวัดและประเมินผลการอบรม

1. ทำแบบทดสอบก่อนฝึกอบรม
2. ทำแบบทดสอบหลังฝึกอบรม

แบบทดสอบ

1. องค์ประกอบสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือข้อใด

ก. การเรียนรู้

ข. การจัดการ

ค. องค์กรชุมชน

ง. ถูกทุกข้อ

2. ข้อใดไม่ใช่หลักการสำคัญในการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ก. รัฐเป็นผู้ตัดสินใจและกำหนดทิศทาง

ข. ยกระดับคุณภาพชีวิต

ค. ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตัวเอง

ง. ชุมชนเป็นเจ้าของ

3. การดำเนินการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวต่าง ๆ ของโดยชุมชนต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดในด้านใด

ก. ด้านเศรษฐกิจ

ข. ด้านสังคม

ค. ด้านสิ่งแวดล้อม

ง. ถูกทุกข้อ

4. ถ้าต้องการเรียนรู้ความเป็นมาของชุมชน ควรใช้เครื่องมือใดที่เหมาะสมที่สุด

ก. ประวัติศาสตร์ชุมชน

ข. ผังเครือญาติ

ค. แผนที่เดินดิน

ง. โครงสร้างองค์กรชุมชน

5. ข้อใดควรดำเนินการเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ก. กำหนดรูปแบบของการท่องเที่ยวของชุมชน

ข. ศึกษาชุมชนร่วมกับชาวบ้าน

ค. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ง. ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวแก่ชุมชน

6. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมายถึง

ก. การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ในแหล่งธรรมชาติ

ข. การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบท

ค. เน้นการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

ง. ท่องเที่ยวโดยการเดินสำรวจป่า

7. ข้อใดไม่ใช่องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ก. ทรัพยากรการท่องเที่ยวการเกษตร

ข. รูปแบบการท่องเที่ยว

ค. ตลาดการท่องเที่ยว

ง. บริการการท่องเที่ยว

8. การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวมีกี่ขั้น

ก. 5

ข. 8

ค. 7

ง. 10

9. ข้อใดไม่ใช่องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ก. ด้านการจัดการ

ข. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

ค. ด้านองค์กรชุมชน

ง. ด้านองค์กรชุมชน

10. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจำเป็นต้องประกอบด้วยบุคคลใดบ้าง ถึงจะเรียกได้ว่ามีการบริหารจัดการที่ดี

ก. เจ้าของสวนผู้จัดนำเที่ยว มัคคุเทศก์และนักท่องเที่ยว

ข. ผู้นำชุมชน เจ้าของสวน ชาวบ้าน

ค. นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ชาวบ้าน

ค.ไม่มีข้อถูก

บรรณานุกรม

เทพกร ณ สงขลา. 2554. “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2546. Agrotourism ท่องเที่ยวเกษตรทั่วถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

กรมการท่องเที่ยว (2552). คู่มือการประเมินแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร.(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ม.ป.ท. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง คณะเทคโนโลยีการเกษตร (ม.ป.ป.)

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2544). แหล่งท่องเที่ยวเชิง เกษตร. กรุงเทพฯ.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.

การท่องเที่ยวชุมชน. 2560: เข้าถึงได้จาก (https://thaicommunitybasedtourismnetwork.wordpress.com/ (สืบค้นเมื่อ 20 พ.ย.2560).

ณัฏฐพงษ์ ฉายแสงประทีป. 2557. “รูปแบบและกระบวนการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.” วารสารวิชาการ Veridian E-Journal ปีที่7 (ฉบับที่3): 310-321.

เทพกร ณ สงขลา. 2554. “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการใช้ทรัพยากรเกษตรของชุมชนชน: กรณีศึกษาท่องเที่ยวเชิงเกษตรช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช.” วารสาร วิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์. ปีที่ 6 (ฉบับที่ 2 เดือนเมษายน – กันยายน 2554), 313-314

นิออน ศรีสมยง. (2545). การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในชนบทและทรัพยากรการท่องเที่ยว เชิงเกษตร, การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการทองเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: ศูนยวิชาการทอง เที่ยวแหง ประเทศไทย

ปารณีย์ ศรีสวัสดิ์. 2553. “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร สุราษฎร์ธารี: การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.” ประชาคมวิจัย 15,85: 16-19.

พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัตย์. (2556). การท่องเที่ยวชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2544. ท่องเที่ยวยั่งยืน (ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์) ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ . กรุงเทพฯ : อนุ สารอสท , หน้า 118 – 119 พ.ย. 2544

วีระพล ทองมา (2559). การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism : CBT) สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้. สืบค้นจาก www.dnp.go.th/fca16/file/i49xy4ghqzsh3j1.doc.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2543). การศึกษาเพื่อก้าหนดแนวทางการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประเทศไทย.

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. 2554. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร(ออนไลน์). เข้าถึงจาก: http://www.kmitl.ac.th/agritech/nutthakorn/04090035_2202/multiweb/agrotour/prapeat.htm

Barbieri, C. 2010. “An Importance-Performance Analysis of the Motivations behind Agritourism and Other Farm Enterprise Developments in Canada.” Journal of Rural and Community Development 5, 1/2 : 1-20.

Wolfe, K., and G. Bullen. (2009). "Agritourism, your way: A how-to guide for successful agritourism enterprises." University of Georgia's Center for Agribusiness and Economic Development and North Carolina State Cooperative Extension Service's Business Side of Agritourism Program Series.n.d. Accessed 9 July 2014. Available from http://www.clemson.edu

Diane Kuehn and et. al. (2000). Considerations for Agritourism Development. Oswego, New York. Accessed 8 July 2014. Available from www.verderiverinstitute.org

World Tourism Organization : UNWTO Tourism Highlights. 2014) (COMMUNITY-BASED SUSTAINABLE TOURISM : CBT) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2558)

March, R., and Wilkinson, I. (2009). Conceptual tools for evaluating tourism partnerships. Tourism Management.

Tapper, R. and Font, X. (2004).Tourism supply chains. Report of a desk research project for the travel foundation. p. 23.Leeds Metropolitan University

Zhang, Y. and Murphy, P. (2009). Supply-chain considerations in marketing underdeveloped regional destinations: A case study of Chinese to Goldfields region of Victoria. Tourism Management, 30(2).

ประวัติวิทยากร

อาจารย์อนาวิน สุวรรณะ

การศึกษา

กำลังศึกษา	ปริญญาเอก ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การจัดการนวัตกรรม การท่องเที่ยว ไมซ์และบริการ) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. 2563	Mini MBA (การบริหารธุรกิจยุคดิจิตอล) มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2555	ปริญญาโท วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การวางแผน สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน) มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2552	บริหารธุรกิจบัณฑิต (การจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยพายัพ

ผลงานวิจัย/ผลงานวิชาการ

อนาวิน สุวรรณะ. (2563) การพัฒนาต้นแบบผู้ประกอบการอัจฉริยะในพื้นที่สงวนชีวมณฑลแม่สา-คอกม้า. แหล่งทุนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

อนาวิน สุวรรณะ. (2543). การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. แหล่งทุนสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.

อนาวิน สุวรรณะ นางสาวกฤติกา อินตา นายทศพร ไชยประคอง นายเศวต ชลเขต นายสุรินทร์ เขื่อนขัน และนายปั่นแก้ว ตะติยา. (2560). การพัฒนาและการยกระดับการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้านปงไคร้ ตำบลโปงแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. แหล่งทุนสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

อนาวิน สุวรรณะ. บูรณาการการจัดการไมยราบยักษ์โดยกระบวนการมีส่วนร่วม บริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำ แม่น้ำชีตอนล่าง. แหล่งทุนงบประมาณแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

ปิยะกาญจน์ เที้ยธิทรัพย์ และอนาวิน สุวรรณะ. (2558). การอนุรักษ์นกกระเรียนพันธุ์ไทยโดยชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า อ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1.

ผลงานวิชาการ

ผลงานวิชาการระดับนานาชาติ

Suwanna, A., Kovathanakul, D. Klinsrisuk, R., (2020). Sustainable MICE Cities: The Best Practices of in Asia. The XII International Tourism Congress-The Image and Sustainability of Tourism Destinations, 27-28 October, 2020, The Centre for Tourism Research, Development and Innovation (CiTUR) and University Feevale (Brazil).

Suwanna, A. & Kovathanakul, D. (2019). The Best Practices of Sustainable MICE Cities in Asia. The 2nd International MICE Forum and Conference (IMFC 2019) on 28-30 August, 2019, KHUM KHAM International Convention Centre, Chiang Mai, Thailand.

Inta, K., Passadee, L., Suwanna, A., & Yeeyoun, S. (2019). Social Engagement and Social Innovation Promotion through Design Thinking Framework and AIC Technique. The International Conference on Public Organization (NINETH ICONPO), 28-29 August, 2019, AVANI Khon Kaen Hotel & Convention Centre.

Suwanna, A. & Kovathanakul, D. (2018). Sustainable MICE City Prototype Development, Chiang Rai Province. The 1st International MICE Forum and Conference on 29-30 August, 2018, The Athenee Hotel, Bangkok. 126-136.

Suwanna, A. & Chaikasem, T. (2018). Community Based Tourism and Subjective Well-being. International and National Conference on Business Administration and Accountancy 2018 (INCBAA2018) on 22–23 February, 2018, Pullman Khon Kaen Raja Orchid Hotel, Khon Kaen, Thailand. 199-213.

Suwanna, A., Inta, K., Passadee, L. & Pisitsenakul, T. (2017). Participatory Research in Preparing Sustainable Tourism Strategy Plan in Head Watershed of Chiang Mai, Thailand. The 13th International Conference on Humanities & Social Sciences 2017 on 2-3 November 2017, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University. Thailand. 1-16.

Suwanna, A. Inta, K. & Chaiprakong, T. (2015). Community Participation in Tourism Enhancement: A Case Study of Pong Krai Village, Mae Rim District, Chiang Mai Province. The 5th National and International Conference on Sustainable Community Development, on 24-25 December, 2015, Pullman Khon Kaen Raja Orchid Hotel, Khon Kaen, Thailand. 14-18.

Suwanna, A. & (2015). Community Participation in Tourism Development: A Case Study of Pong Krai Village, Chiang Mai Province. The 1st World Destination Management Outlook on 25–27 November, 2015. Bali, Indonesia.

Suwanna, A. & Phutawanna, S. (2015). Creating New Opportunities of Muang Kung Village for Supporting Creative Community on Crafts Tourism. The 2nd Conference on Sustainable Tourism and Hospitality in Asia, on 26–28 April, 2015, Hiroshima Japan. ISSN 2188-6903.

ผลงานวิชาการระดับชาติ

อนาวิน สุวรรณะ, ทศพร ไชยประคอง, ช่อทิพย์ นิมิตรกุล, กมล เกียรติพงษ์, และกฤษณ อร่ามศรี (2564). การพัฒนาผู้ประกอบการเพื่อชุมชนในพื้นที่สงวนชีวมณฑลแม่สา – คอกม้า จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่, 13(3), 193-211.

กมล เกียรติพงษ์, อนาวิน สุวรรณะ, ทศพร ไชยประคอง, ช่อทิพย์ นิมิตรกุล และ กฤษณ อร่ามศรี (2564). การพัฒนาแบบจำลองธุรกิจเพื่อชุมชนของผู้ประกอบการท้องถิ่นในพื้นที่สงวนชีวมณฑลแม่สา – คอกม้า. การประชุมวิชาการระดับชาติ ม.อ. ตรัง วิจัย ครั้งที่ 10 ประจำปี 2564. วันศุกร์ที่ 12 มีนาคม 2564 คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ ณ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง.

อนาวิน สุวรรณะ จินณพัษ ปทุมพร และดลฤทัย โกวรรธนะกุล. (2562). ตัวแบบการจัดการโซ่อุปทานธุรกิจการจัดประชุมองค์กรจังหวัดเชียงราย. การประชุมวิชาการระดับชาติด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ “นวัตกรรม 4.0 เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการอย่างยั่งยืน” วันที่ 25-26 กุมภาพันธ์ 2562 ณ โรงแรมอวานี คอนเวนชัน เซ็นเตอร์ ขอนแก่น. หน้า 600-613.

อนาวิน สุวรรณะ และจินณพัษ ปทุมพร. (2562). บูรณาการการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่จุดหมายปลายทางของการจัดประชุมและการเดินทางเพื่อเป็นรางวัล ตำบลโป่งแยง จังหวัดเชียงใหม่. ในการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายวิจัยสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ ครั้งที่ 12 วันที่ 27-29 พฤษภาคม 2561 ณ โรงแรมธรรมรินทร์ ธนา จังหวัดตรัง. หน้า 650-662.

อนาวิน สุวรรณะ และปิยะกาญจน์ เที้ยธิทรัพย์. (2558). การอนุรักษ์นกกระเรียนพันธุ์ไทยโดยชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต 3(1), 17-28.

อนาวิน สุวรรณะ และปิยะกาญจน์ เที้ยธิทรัพย์. (2556). แนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์นกกระเรียนพันธุ์ไทยและพื้นที่ชุ่มน้ำโดยชุมชนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่าง เก็บน้ำห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์. การสัมมนาวิชาการสัตว์ป่าสวนสัตว์ ครั้งที่ 7 ระหว่างวันที่ 17-18 กันยายน 2556 ณ โรงแรมแม่น้ำ รามาดาพลาซา กรุงเทพฯ. หน้า 76-79.

อนาวิน สุวรรณะ และปิยะกาญจน์ เที้ยธิทรัพย์. (2556). การประเมินความพร้อมของชุมชนต่อการปล่อยนกกระเรียนพันธุ์ไทยในพื้นที่ชุ่มน้ำ จังหวัดบุรีรัมย์. การประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายวิจัยสถาบันอุดมศึกษา ประจำปี 2555 ระหว่างวันที่ 16-18 พฤษภาคม 2555 ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติ โรงแรมอิเอ็มเพรส จังหวัดเชียงใหม่. หน้า 441-448.

อนาวิน สุวรรณะ และปิยะกาญจน์ เที้ยธิทรัพย์. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนทัศน์ในการยอมรับการปล่อยนกกระเรียนพันธุ์ไทยในพื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์. การประชุมวิชาการการพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ประจำปี 2555 “ชุมชนท้องถิ่น ฐานรากการพัฒนาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” ระหว่างวันที่ 16-19 กุมภาพันธ์ 2555 ณ โรงแรมโฆษะ จังหวัดขอนแก่น. หน้า 441-448.

สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ การวิจัยแบบมีส่วนร่วม, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตำแหน่งทางวิชาการ
อาจารย์ หลักสูตรการท่องเที่ยวและการบริการ
คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่

หน่วยงานและสถานที่ติดต่อ
อาคารเฉลิมพระเกียรติ 56 พรรษา ชั้น 6
128 ถนนห้วยแก้ว ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่ 50300
โทรศัพท์: 0-5392-1444, 081-1688466
โทรสาร: 0-5321-3183
Email: anavinmu@gmail.com

ประวัติวิทยากร

อาจารย์จิรัฐิติกาล มานะจรรยาพงศ์

การศึกษา

พ.ศ. 2555	ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยนเรศวร
พ.ศ. 2550	ปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต (การท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยนเรศวร

การทำงาน

ปัจจุบัน	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
2556	อาจารย์ประจำสาขาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยนอร์ท เชียงใหม่
2552	อาจารย์ประจำสาขาจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว /แนะแนว วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์ นครราชสีมา
2550	มัคคุเทศก์ / ผู้ช่วยมัคคุเทศก์ บริษัทวรรณชัย ทราเวล เชียงใหม่

ผลงานวิจัย

การดำรงรักษาเอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกการท่องเที่ยวท้องถิ่นกรณีศึกษา ผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อห้อมบ้านทุ่งโฮ้ง ตำบลทุ่งโฮ้ง อำเภอเมืองจังหวัดแพร่

งานวิจัย /บทความ งานสร้างสรรค์ที่เผยแพร่โดยการตีพิมพ์

รูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

การศึกษาความพึงพอใจต่อการบริการห้องน้ำสาธารณะในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาห้องน้ำสาธารณะสามาตรฐานระดับสากล กรณีศึกษา:อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อีสาน.

สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว

ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์

หน่วยงานและสถานที่ติดต่อ

หลักสูตรการท่องเที่ยวและการบริการ
คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่
อาคารเฉลิมพระเกียรติ 56 พรรษา ชั้น 6
128 ถนนห้วยแก้ว ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่ 50300
โทรศัพท์: 0-5392-1444, 098-532-3395
โทรสาร: 0-5321-3183
Email: givefy34@hotmail.com